
Charta práv a povinností daňových poradců CFE v prostředí daňového poradenství ovlivněném umělou inteligencí

Vydáno CFE Tax Advisers Europe dne 25. února 2026

CFE Tax Advisers Europe je evropské sdružení daňových institutů a asociací daňových poradců. CFE bylo založeno v roce 1959 a sdružuje 33 národních daňových institutů, asociací a komor daňových poradců z 24 evropských zemí. CFE bylo iniciátorem vzniku Globální platformy daňových poradců, prostřednictvím které je spojeno s více než 600 000 daňovými poradci po celém světě. CFE je zapsána v registru transparentnosti EU pod číslem 3543183647-05.

Rádi zodpovíme veškeré vaše dotazy týkající se našeho stanoviska. Pro další informace kontaktujte Eduarda Gracia Espinara, předsedu Výboru pro profesní záležitosti CFE, nebo Dr. Aleksandara Ivanovského, ředitele CFE, na adrese info@taxadviserseurope.org. Další informace o CFE Tax Advisers Europe naleznete na naší webové stránce <http://www.taxadviserseurope.org/>

Shrnutí: AI v daňovém poradenství – 7 zásad pro důvěru, úsudek a odpovědnost

Umělá inteligence (AI) rychle mění jak daňové poradenství, tak způsob, jakým daňové správy prosazují zákon. Několik evropských správ již využívá nástroje strojového učení pro riziková kritéria daňové kontroly, odhalování daňových podvodů a virtuální asistenci, zatímco komerční společnosti, které se zabývají daňovou technologií, již na trhu využívají LLM, které slouží jako „kopiloti“ daňovým odborníkům. Souběžně s tím vstoupil 1. srpna 2024 v platnost zákon EU o umělé inteligenci (AI Act), který zavádí regulační rámec založený na rizicích pro všechny vysoce rizikové systémy AI ve veřejném sektoru, včetně těch, které se používají pro daňové vyměňování a vymáhání.

Tyto změny přinášejí nové příležitosti, jako jsou lepší služby a nižší náklady na dodržování předpisů, ale také představují nová rizika, jako je neprůhlednost, zaujatost a nadměrná závislost na automatizovaných výstupech. Stávající charty daňových poplatníků a kodexy profesní etiky byly sepsány pro prostředí řízené lidmi, a proto je zapotřebí aktualizovaná charta, která potvrdí základní práva daňových poplatníků, zajistí jejich odolnost vůči AI a zakotví standardy profesního úsudku, které zůstávají relevantní i v éře automatizace.

Přijetím progresivní charty založené na zavedených právech daňových poplatníků a etických standardech může komunita daňových poradců využívat výhody umělé inteligence a zároveň chránit spravedlnost, transparentnost a důvěru, které jsou pilíři, na nichž v konečném důsledku spočívají účinné daňové systémy. CFE to považuje za první krok, po kterém by měly být zváženy dopady a podobné charty pro daňové správy a daňové poplatníky.

7 zásad pro důvěru, úsudek a odpovědnost

1. Autonomie a profesionální skepticismus

Daňoví poradci si zachovávají plnou odpovědnost za přijetí, přizpůsobení nebo odmítnutí výstupů AI. AI pomáhá s analýzou, ale nenes odpovědnost ani závazky, ty nese poradce. Charta proto zdůrazňuje aktivní povinnost zpochybňovat výsledky algoritmů a vyhýbat se „automatizačnímu zkreslení“, aby pohodlí nikdy nenahradilo profesionální úsudek.

2. Znalost AI a technická kompetence

Profesionální kompetence musí zahrnovat pochopení toho, jak nástroje AI fungují, jejich omezení a rizika, jako jsou halucinace nebo zaujatost. Od poradců se neočekává, že budou inženýry, ale musí tyto nástroje dohlížet, místo aby je pasivně používali. Za nezbytné se považuje průběžné školení a vzdělávání v těchto kompetencích.

3. Transparentnost vůči klientům a zainteresovaným stranám

Transparentnost je založena na principech a souvisí s kvalitou a důvěrou. Poradci by měli zvážit zveřejnění použití AI v případech, kdy má podstatný vliv na poradenství, a měli by být schopni jasně vysvětlit předpoklady a omezení.

4. Ochrana údajů a důvěrnost

AI zvyšuje citlivost v oblasti ochrany údajů a soukromí. Při používání externích nástrojů je nutné dodržovat nařízení GDPR, pravidla profesního tajemství a smluvní povinnosti. To zahrnuje náležitou péči o dodavatele, pečlivé zásady pro zadávání údajů a přiměřená ochranná opatření pro informace o klientech.

5. Integrita profese a důvěra veřejnosti

AI by měla zvyšovat efektivitu, aniž by narušovala nezávislost poradců nebo etické standardy. Očekává se, že bude řízen dopad na rozvoj zaměstnanců, mentoring a vnímání veřejnosti. Viditelný závazek k etice přispívá k dlouhodobé legitimitě profese.

6. Objektivita a povědomí o zaujatosti

Výstupy AI odrážejí jak trénovací data, tak uživatelské podněty. Poradci musí zůstat ostražití vůči algoritmické zaujatosti a přesvědčivému, ale slabému uvažování. Pro zachování nestrannosti je nezbytné provádět křížovou kontrolu s primárními právními zdroji a udržovat analytický odstup.

7. Povědomí o regulaci a zapojení

Od poradců se očekává, že budou informováni o vývoji regulace AI, zejména o zákoně EU o AI. Klasifikace s vysokým rizikem může vyvolat povinnost dohledu a vedení záznamů. Současně má tato profese právo na jasné a praktické pokyny od regulačních orgánů a profesních organizací.

i. Účel/rozsah

Tento dokument poskytuje koncepční základ pro vypracování Charty práv daňových poplatníků v ekosystému daňového poradenství využívajícím AI. Dokument:

- identifikuje regulační kontext a klíčové etické a profesní poučení z diskusního dokumentu CFE Tax Advisers Europe z roku 2021 „Profesionální úsudek v daňovém plánování“;
- zkoumá, jak stávající nástroje na ochranu práv daňových poplatníků řeší (nebo neřeší) otázky umělé inteligence; a
- navrhuje základní zásady a strukturální možnosti pro připravovanou chartu.

ii. Profesionální úsudek a etika v éře umělé inteligence

Diskusní dokument CFE „Profesionální úsudek v daňovém plánování“ představil pět otázek tvořících etický standard kvality, který může každý daňový poradce použít při zvažování daňového plánování: ekonomický účel, vyhýbání se umělosti, věrohodný právní výklad, transparentnost vůči daňovým orgánům a relevantním zúčastněným stranám a širší otázky reputace.

Systémy umělé inteligence nemohou na tyto otázky odpovědět bez vstupních údajů nebo lidského dohledu. Mohou potenciálně zamaskovat schémata, která upřednostňují formu před obsahem, nebo generovat věrohodné, ale zavádějící výklady. Lidský odborný úsudek proto zůstává nepostradatelný; umělá inteligence může pomoci, ale nesmí nahrazovat odborný úsudek lidských odborníků v daňových záležitostech.

iii. Stávající dokumenty o právech daňových poplatníků (výběr)

- OECD „Tax Administration 2024“ a předchozí série uvádějí, že většina daňových orgánů zakotvuje práva v zákonech nebo chartách daňových poplatníků, které obvykle zahrnují práva na spravedlnost, soukromí, odvolání a informace. Vzorová charta daňových poplatníků (síť CFE/IBFD/OECD, 2016) podporuje
- vzájemnou důvěru, transparentnost a odpovědnost, ale je technologicky neutrální. Nástroje EU (např. Listina základních práv, článek 47 o zárukách spravedlivého procesu) se nepřímo vztahují na daňové
- spory, ale nabízejí jen málo pokynů specifických pro AI.

Výše uvedené dokumenty byly napsány před dlouhou dobou a nezabývají se aktuálními otázkami, jako je například vysvětlitelnost algoritmů, zmírňování zaujatosti nebo právo na lidskou kontrolu automatizovaných hodnocení, které jsou klíčové pro správu AI v daňových záležitostech.

iv. Důvody pro novou chartu

- **Důvěryhodnost:** Důvěra veřejnosti v profesionální daňové poradce i správní orgány závisí na vnímané procesní spravedlnosti; neprůhledné algoritmy tuto důvěru oslabují („rubbish in – rubbish out“).
- **Sladění předpisů:** Povinnosti týkající se lidského dohledu, transparentnosti a správy dat stanovené v zákoně EU o umělé inteligenci by se měly odrážet v odvětvových zárukách pro daňové poplatníky.
- **Zajištění budoucnosti:** Vzhledem k tomu, že generativní AI přebírá poradenské funkce, daňoví poplatníci potřebují výslovné právo rozumět daňovým pozicím generovaným AI a napadat je.

- **Rovné podmínky:** Společná charta stanoví měřítko, které se vztahuje na všechny poradce, včetně v současné době neregulovaného segmentu, na který upozorňuje dokument CFE „Profesionální úsudek v daňovém plánování“.

v. Práva daňových poradců C Povinnosti týkající se používání AI

Nasazení nástrojů AI v daňovém poradenství vyvolává složité otázky týkající se **etiky, kompetence a odpovědnosti**. Jako odborníci vázaní kodexy chování a regulačními povinnostmi musí daňoví poradci tyto změny zvládat tak, že budou dodržovat základní etické zásady a zároveň se přizpůsobovat novým technickým realitám.

Etické zásady tvoří základ pro vymezení práv a povinností daňových odborníků v kontextu umělé inteligence. Tyto zásady musí být vodítkem nejen pro individuální chování, ale také pro organizační politiky a celoodvětvové standardy.¹ Základem je povinnost uplatňovat **nezávislý odborný úsudek**, který je charakteristickým rysem poradenské role.

Nesmí se dovolit, aby nástroje umělé inteligence, jakkoli sofistikované, nahradily lidské uvažování, právní výklad nebo etický úsudek. Umělá inteligence by měla spíše sloužit jako výzkumný nástroj a mechanismus podporující rozhodování, který podporuje analýzu poradce, aniž by snižoval jeho odpovědnost. To znamená odpovídající povinnost zpochybňovat výstupy generované umělou inteligencí na základě odborného úsudku.

¹Zatímco daňoví poradci zkoumají své etické povinnosti v éře umělé inteligence, daňové správy v celé Evropě podnikají paralelní iniciativy s cílem formulovat a formalizovat své vlastní etické závazky. Španělská daňová správa například přijala speciální etický rámec pro návrh a používání umělé inteligence, který vychází z principů jako je lidský rozměr, zákonnost, transparentnost, spravedlnost a kvalita. Tyto zásady se velmi podobají etickým povinnostem navrhovaným pro daňové poradce a posilují společná očekávání týkající se lidského dohledu, dodržování právních předpisů, integrity dat a nediskriminace v automatizovaných systémech. Stejně jako profesionální poradci i daňové správy zvažují zavedení ochranných opatření v systémech umělé inteligence, od návrhu systému a školení v oblasti dat až po nasazení a interakci s veřejností, s důrazem na přístupnost a nepřetržitý dohled. Sbližování etických rámců v poradenských i správních funkcích odráží širší shodu v oblasti důvěry a odpovědnosti v daňové správě. To podtrhuje význam koherentního, mezisektorového přístupu k etice AI, který podporuje konzistentnost, hájí práva daňových poplatníků a udržuje důvěru veřejnosti ve spravedlnost a spolehlivost daňových systémů. Zdroj: **Agencia Estatal de Administración Tributaria (AEAT)/ Španělská daňová správa: *Compromiso Ético en el Diseño y Uso de la IA***(2025)

S tím úzce souvisí **povinnost zachovávat profesionální skepticismus**, zejména při interpretaci složitých nebo hraničních daňových pozic. Poradci musí být schopni porozumět parametrům, omezením a potenciálním zkreslením nástrojů AI, které používají. To vyžaduje novou formu kompetence: **znalost AI**. Daňoví poradci musí mít schopnost zpochybňovat výsledky algoritmů, identifikovat rizika halucinací nebo zkreslení a zajistit, aby všechny výstupy byly založeny na platných právních a etických normách.

Jako příklad lze uvést, že řada poradenských nebo právnických firem nasadila interní nástroje AI, přičemž AI je lokalizována, aby chránila soukromí údajů klientů, posílila lidský dohled a zabránila halucinacím a zaujatosti.

Transparentnost je další důležitou povinností. Na základě zásad *náležitě péče/kvality a přesnosti poradenství* by poradci měli zvážit transparentnost ohledně používání AI ve své práci. Takové zveřejnění by mělo být kontextové a založené na principech a mělo by odrážet povahu a rozsah integrace AI. Daňoví odborníci mají právo vypracovat vlastní zásady transparentnosti, pokud jsou v souladu s širším závazkem profese k otevřenosti a důvěře klientů. To zahrnuje informování klientů, pokud je to relevantní, o tom, že byly použity nástroje založené na AI, a zajištění toho, aby výstupy AI nebyly prezentovány jako neomylné nebo nad rámec kontroly (povinnost náležitě péče k zajištění správného výstupu). Poradci musí být schopni vysvětlit, jak byla data generována, identifikovat všechny předpoklady, na nichž je analýza AI založena, a jasně sdělit všechna omezení.

Ochrana údajů a důvěrnost jsou zásadní. Poradci mají povinnost zajistit, aby veškeré údaje zpracovávané prostřednictvím systémů umělé inteligence byly zpracovávány v souladu s příslušnými předpisy o ochraně údajů platnými v místě, kde má poradce a/nebo klienti sídlo, s vnitrostátními právními předpisy o profesním tajemství a s příslušnými smluvními ujednáními. Daňoví poradci by měli vynaložit přiměřené úsilí, aby zajistili, že obecné modely (LLM) nepoužívají údaje daňových poplatníků bez konkrétního povolení a v souladu s platnými zákony na ochranu údajů. V tomto duchu by příslušné regulační orgány na vnitrostátní a mezinárodní/úrovni EU měly podle potřeby pomáhat zajišťovat ochranu údajů daňových poplatníků a veřejného zájmu obecně.

Daňoví odborníci mají také **etickou povinnost dodržovat integritu profese**, včetně toho, jak řídí dopad AI na vztahy s klienty, rozvoj zaměstnanců a důvěru veřejnosti, včetně širší důvěry v daňové poradenství. To může zahrnovat prosazování standardů spravedlivého používání, účast na režimech dohledu nebo auditu a mentoring mladších zaměstnanců v technických i etických aspektech používání AI. Tam, kde AI omezuje možnosti začínajících odborníků zapojit se do rutinních analytických úkolů, nese profese zvýšenou odpovědnost za to, aby základní dovednosti byly i nadále předávány alternativními prostředky.

Objektivita vyžaduje zohlednění rizika zaujatosti, zejména toho, jak jsou interpretovány výsledky AI. Daňoví odborníci si musí být vědomi zdrojů dat, na nichž algoritmus spočívá, omezení a potenciálních slepých míst jakéhokoli nasazeného nástroje AI. To zahrnuje uznání rizika „zaujatosti automatizace“, kdy uživatelé nekriticky přijímají výstupy jednoduše proto, že se jeví jako „dobře napsané“, bez profesionální skepse. Kromě toho kvalita podnětů a sladění „podnětů“ a otázek zadaných do algoritmu ovlivňují objektivitu odpovědi. V tomto smyslu bude přesnost podnětů zadaných do algoritmu ovlivňovat výsledky.

A konečně, poradci **se musí zabývat nově vznikajícím regulačním prostředím**. Podle zákona EU o umělé inteligenci budou některé aplikace umělé inteligence klasifikovány jako vysoce rizikové, což vyvolá povinnosti v oblasti transparentnosti, lidského dohledu a vedení záznamů. Poradci by si měli být těchto rámců vědomi a přizpůsobit jim své postupy. Zároveň by měli uplatňovat své právo na jasné regulační pokyny a podporu od profesních orgánů při pochopení toho, jak se tyto povinnosti uplatňují v praxi.

V souladu s těmito povinnostmi vyžaduje používání AI daňovými poradci zohlednění následujících aspektů/zásad týkajících se používání AI v rámci jejich profesních povinností:

- **Odborný úsudek a autonomie:** Poradci si zachovávají právo přijmout, upravit a/nebo odmítnout výstupy AI.
- **Transparentnost a srozumitelnost ze strany poskytovatelů AI:** Nástroje by měly poskytovat dostatečné podrobnosti, aby poradci mohli pochopit základ výsledků.

- **Adekvátní školení a podpora v oblasti znalostí umělé inteligence**, a to jak na individuální, tak na organizační úrovni.
- Požadavek zajistit, aby **používání nástrojů AI neohrozilo ochranu údajů, důvěrnost klientů nebo dodržování regulačních povinností**.
- Podporovat firmy, aby **poradcům** poskytovaly dostatečné **příležitosti k účasti na vývoji celofiremních politik upravujících etické používání AI** a aby v případě etických rizik vyhledávaly odborné poradenství.

vi. Závěr

Cílem těchto práv a povinností je připravit daňové poradce na profesionální a etické jednání v prostředí využívajícím AI, chránit klienty, zohledňovat veřejný zájem a zajistit, aby profesionální hodnoty zůstaly ústředním bodem i při vývoji technologických nástrojů. Profesionální chování zahrnuje zajištění toho, aby daňové poradenství podporované AI bylo v souladu se zákonem a etickými standardy daňové profese.

Od poradců se očekává, že budou pečlivě zkoumat rady generované umělou inteligencí a odmítnou výstupy, které by mohly klienta uvést v omyl nebo podkopat důvěryhodnost profese. Celkově vzato, zvýšení efektivity nesmí být dosaženo na úkor náležité péče nebo kvality daňových služeb, kterou očekávají klienti a regulační orgány.